

PRZECIWDZIAŁANIE NARKOMANII NA POZIOMIE LOKALNYM – MIĘDZYNARODOWA KONFERENCJA W WARSZAWIE

Artur Malczewski

Centrum Informacji o Narkotykach i Narkomanii
Krajowe Biuro ds. Przeciwdziałania Narkomanii

W dniach 23-25 lipca 2019 roku odbyła się III międzynarodowa konferencja pn. „Przeciwdziałanie narkomanii na poziomie lokalnym”, w której udział wzięło 240 osób z Polski, Litwy, Rumunii, Portugalii i Włoch. Konferencja została zorganizowana przez Polską Fundację Pomocy Humanitarnej „Res Humanae” oraz Centrum Informacji o Narkotykach i Narkomanii Krajowego Biura ds. Przeciwdziałania Narkomanii, a skierowana była przede wszystkim do przedstawicieli jednostek samorządu terytorialnego, realizatorów programów profilaktycznych i terapeutycznych, a także organizacji pozarządowych oraz zainteresowanych tematyką przedstawicieli instytucji publicznych.

Podczas trzech dni obrad zostały przedstawione najnowsze dane dotyczące problematyki narkotyków oraz nowych substancji psychoaktywnych, jak również działania z zakresu przeciwdziałania uzależnieniom prowadzone w Polsce i Europie. Ważnym elementem konferencji była dyskusja i wymiana doświadczeń na temat przeciwdziałania problemowi narkomanii, alkoholu oraz uzależnień behawioralnych w celu wzmocnienia programów profilaktycznych i monitoringów o lokalnym zasięgu, a także poprawienia współpracy na poziomie lokalnym.

W czasie pierwszego dnia konferencji Alessandro Pirona z EMCDDA zaprezentował Europejski Raport Narkotykowy 2019¹. Najważniejszymi zagadnieniami raportu były kwestie dotyczące:

- kokainy: rekordowe konfiskaty w Europie, nowe metody dystrybucji oraz udokumentowane doniesienia na temat problemów zdrowotnych związanych z używaniem tego narkotyku,
- syntetycznych opioidów: ostre zatrucia i zgony jako niepokojący sygnał dla systemu pomocy, leki zawierające opioidy zaczynają odgrywać coraz ważniejszą rolę w problematyce narkotykowej,

- heroiny: wzrost konfiskat w Europie, w tym prekursorów służących do produkcji heroiny w nielegalnych laboratoriach,
- nowych substancji psychoaktywnych: wielość typów substancji, coraz częstsza dystrybucja wśród problemowych użytkowników narkotyków,
- konopi indyjskich: wzrost siły działania, nowe metody produkcji, główny narkotyk podawany przez pierwszorazowych pacjentów placówek leczenia uzależnień od narkotyków.

Druga sesja pierwszego dnia była poświęcona przede wszystkim projektowi ASAP (angielska nazwa: *Building effective drug prevention results across Europe, based on prevention systems analysis and widespread professional training*), w którym udział bierze Krajowe Biuro ds. Przeciwdziałania Narkomanii. Jego celem jest promowanie:

- systemowego i kompleksowego podejścia do profilaktyki poprzez zidentyfikowanie kluczowych podmiotów zajmujących się profilaktyką oraz prowadzenie analizy systemów profilaktycznych w krajach UE,
- właściwych kompetencji i umiejętności pracowników w zakresie standardów jakości profilaktyki poprzez projektowanie i wdrażanie dwuetapowego procesu szkoleniowego (szkolenie dla trenerów-mistrzów i specjalistów w zakresie zapobiegania narkomanii),
- standardów jakości w profilaktyce i dostosowanie ich do różnych systemów krajowych istniejących w obszarze uzależnień z zastosowaniem funkcyjnych wytycznych,
- mechanizmów umożliwiających trwałość działań projektu poprzez tworzenie sieci interesariuszy (wspieranej przez Virtual Community Platform – VCP).

Projekt ASAP będzie realizowany do końca 2020 roku. Jego liderem jest włoska organizacja ALISA

z regionu Liguria. W projekcie, finansowanym ze środków Komisji Europejskiej, uczestniczy 10 unijnych krajów oraz EMCDDA, UNODC i EUSPR. Jednym z kluczowych elementów ASAP-Training jest próba określenia, jak wyglądają działania z zakresu profilaktyki uzależnień w Europie. Polska (Krajowe Biuro ds. Przeciwdziałania Narkomanii) jest liderem komponentu (WP2) dotyczącego analizy systemu działań profilaktycznych w państwach członkowskich UE. W ramach tego komponentu zostaną opracowane wytyczne dotyczące wdrażania europejskich standardów profilaktyki dla poszczególnych krajów (Zadanie 2.3 projektu) i przeprowadzona analiza różnych systemów profilaktycznych w poszczególnych krajach (Zadanie 2.2). Komponent WP2 Zadanie 2.1 (T2.1) ma na celu opracowanie mapy kluczowych instytucji zajmujących się profilaktyką w UE, dlatego też w pierwszej połowie 2019 roku trwały intensywne prace nad stworzeniem narzędzia badawczego oraz protokołu do zbierania danych z krajów członkowskich Unii. Krajowe Biuro przesłało opracowane kwestionariusze do 10 krajów uczestniczących w projekcie oraz do wszystkich Reitor Focal Pointów (Krajowych Punktów Monitorujących) w UE, które z kolei przekazały ankiety do najważniejszych instytucji zajmujących się w poszczególnych krajach profilaktyką.

W efekcie podjętych działań otrzymano ponad 100 kwestionariuszy z 20 krajów UE, na podstawie których opracowano raport główny, zawierający 20 raportów krajowych, szczegółowo opisujących ponad 100 instytucji zajmujących się profilaktyką w Unii. Dodatkowo celem komponentu T2.1 WP2 było otrzymanie informacji o instytucjach, które są zainteresowane udziałem w szkoleniach ASAP lub chciałyby korzystać z platform on-line. Pierwszą okazją do przedstawienia wstępnych wyników ASAP, jak i promocji samego projektu w Polsce była właśnie międzynarodowa konferencja w Warszawie. W sesji moderowanej przez Alessandro Pirona udział wzięli partnerzy projektu ASAP: Rachele Donini z Włoch, która przedstawiła projekt, Artur Malczewski z Polski, który zaprezentował wstępne wyniki stworzonej mapy kluczowych instytucji europejskich zajmujących się kwestiami profilaktyki, i Renata Sarkane z Litwy, która opowiedziała o nowych inicjatywach i najlepszych praktykach w profilaktyce realizowanych w swoim kraju. Kolejną okazją do przedstawienia wyników komponentu drugiego (WP2), jak

również całego projektu, będzie 10th EUSPR Conference w Belgii, w czasie której jedna z sesji będzie poświęcona projektowi ASAP. Udział w niej wezmą m.in. Rachele Donini i Artur Malczewski².

Warto wspomnieć, że, oprócz osób zajmujących się profilaktyką, w konferencji wzięły udział również placówki lecznicze przekazujące dane do Centrum Informacji KBPN w ramach wskaźnika TDI (*Treatment Demand Indicator*). Jedną z sesji konferencji dotyczyła sposobów zbierania i raportowania informacji do Krajowego Biura. Art. 24b Ustawy z dnia 29 lipca 2005 r. o przeciwdziałaniu narkomanii wprowadził zobowiązanie dla podmiotów leczniczych prowadzących leczenie lub rehabilitację osób używających środków odurzających, substancji psychotropowych, nowych substancji psychoaktywnych lub środków zastępczych do współpracy z Krajowym Biurem ds. Przeciwdziałania Narkomanii w zakresie gromadzenia i przekazywania Biuru informacji na temat osób zgłaszających się do leczenia. Zakres i tryb tej współpracy szczegółowo określa Rozporządzenie Ministra Zdrowia z dnia 17 października 2013 roku w sprawie zakresu i trybu współpracy podmiotów leczniczych prowadzących leczenie lub rehabilitację osób używających środków odurzających lub substancji psychotropowych z Krajowym Biurem ds. Przeciwdziałania Narkomanii. To rozporządzenie zostało znowelizowane w marcu 2019 roku³.

Na konferencji nie mogło zabraknąć sesji dotyczącej nowych substancji psychoaktywnych (NSP) i aktualnych zmian zachodzących w tym obszarze w Europie. Głos na ten temat zabrali pracownicy Centrum Informacji KBPN, Głównego Inspektoratu Sanitarnego i Instytutu Psychiatrii i Neurologii. Osoby zainteresowane tematyką NSP mogą zapoznać się z jedną z ostatnich publikacji na ten temat na stronie Centrum Informacji: https://www.cinn.gov.pl/portal?id=15&res_id=1504168. Publikacja zawiera m.in. opis problemu NSP w Polsce, począwszy od 2008 roku, a także działań w zakresie przeciwdziałania temu zjawisku, z uwzględnieniem najnowszych zmian prawnych z sierpnia 2018 roku. W ramach tego wydawnictwa opisano również problem NSP i narkotyków w kilku krajach europejskich i w Ameryce Południowej.

Międzynarodowa konferencja spotkała się z dużym zainteresowaniem uczestników, dlatego też podjęto decyzję o wydaniu publikacji, prezentującej najciekawsze wystąpienia ze spotkania. Książka będzie dostępna

pod koniec roku na stronie internetowej Centrum Informacji KBPN. Znajdą się w niej poruszone wyżej tematy oraz m.in. wyniki najnowszych badań Fundacji CBOS i KBPN dotyczących uzależnień behawioralnych w populacji generalnej oraz wśród młodzieży, opis działań profilaktycznych na poziomie lokalnym oraz rola szkoły w profilaktyce zachowań ryzykownych. Kolejną okazją do spotkania będzie następna międzynarodowa konferencja dotycząca przeciwdziałania narkomanii, która odbędzie się w dniach 26-27 listopada 2019 roku w Warszawie. Tak jak w poprzednich latach będzie ona organizowana przez Krajowe Biuro wspólnie z Mazowieckim Centrum Polityki Społecznej.

Przypisy

- ¹ Osoby zainteresowane raportem Europejskiego Centrum Monitorowania Narkotyków i Narkomanii (EMCDDA) znajdą go na stronie internetowej Centrum Informacji: <https://www.cinn.gov.pl/portal?id=105957>. Najważniejsze informacje z raportu zostały przedstawione w poprzednim numerze Serwisu. EMCDDA przygotowało również raporty krajowe z danymi dotyczącymi poszczególnych krajów, w tym Polski. Raport prezentujący problem narkotyków i narkomanii w Polsce jest dostępny na stronie EMCDDA w języku angielskim: http://www.emcdda.europa.eu/countries/drug-reports/2019/poland_en. Pod koniec roku natomiast zostanie opublikowany raport przygotowany przez Krajowe Biuro z danymi za 2018 rok. Wcześniejsza wersja raportu jest dostępna do pobrania pod linkiem: https://www.cinn.gov.pl/portal?id=15&res_id=1417507.
- ² Osoby zainteresowane projektem zachęcam do odwiedzenia strony ASAP: <http://asap-training.eu/>
- ³ Aktualnie obowiązujący dokument, jak również szczegółowe informacje na temat sytemu zbierania danych w ramach zgłaszalności do leczenia (TDI) są dostępne pod linkiem: <https://www.cinn.gov.pl/portal?id=105617>